

**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
ROBERT G. MANGION**

SEDUTA TAT-28 T'OTTUBRU 2021

Kawża Numru: 6

Rik. Ġur. 681/2020 RGM

**Gorg Bonello (K.I. 193856M) u
Jane Bonello (K.I. 547360M)**

vs.

**Joseph sive Guzi Grech (K.I. 38061M)
u Mary Grace Grech (K.I. 545265M)**

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ġuramentat ta' Gorg u Jane konjuġi Bonello ipprezentat fis-7 t'Awissu, 2020 li permezz tiegħu ippremetta u talab is-segwenti:

Dikjarazzjoni dwar l-Ogġett u l-Fatti tal-Kawża

1. Illi permezz ta' żewġ skritturi privati ta' bejgħ li saru bejn il-kontendenti, datati 4 t'Ottubru 2011 u 4 ta' Dicembru 2011 rispettivament (**Dok GB1 u GB2**), l-esponenti xtraw u akkwistaw *sailing boat* ta' erbgħa u erbgħin (44)

ped tat-tip Bavaria, irregistrata bl-isem *RHEA*, bil-*pontoon* b'kollox bil-prezz ta' mija u tlieta u għoxrin elf Ewro (€123,000), mingħand l-intimati, liema prezz l-esponenti ħallsu lill-intimati, kif jirriżulta mid-dokumenti msemmija.

2. Illi fl-imsemmija skritturi, l-intimati, *inter alia*, iddikjaraw u ntrabtu li jibqgħu responsabbli illi **'(...) is-sailing boat hija mingħajr difetti mohbija bħal osmosis, daqqiet jew difetti ohra kemm fil-magna jew f'xi parti ohra tas-sailing boat'**.

3. Illi fil-bidu ta' Marzu 2019, l-esponent Ġorġ Bonello qabba lil Anthony Camilleri, aġent tad-dgħajjes *Bavaria*, sabiex jagħtih kwotazzjoni għal tinda ġdida għall-imsemmija dgħajsa. Kif kienu qegħdin fuq id-dgħajsa, Camilleri nnota li taħt il-*flooring* kien hemm miġbur ftit ilma hdejn il-boltijiet tal-*keel* u nnota anke xquq żgħar u minnufih għarraf lill-esponenti li mar immedjatament għand is-soċjetà assiguratrici, *Citadel Insurance p.l.c.*

4. Illi min-naħa tagħha, is-soċjetà assiguratrici ħatret lil Elio Desira bħala *surveyor* sabiex jeżamina d-dgħajsa u fuq struzzjonijiet tiegħu, l-esponenti, tella' d-dgħajsa fil-*Manoel Island Yacht Yard* sabiex tiġi mistħarrġa l-problema.

5. Illi meta d-dgħajsa ġiet mserrħa fuq il-posti mal-art, ġie nnutat li kien hemm moviment fil-boltijiet tal-*keel*, bil-konsegwenza li x-xquq infethu aktar.

6. Illi għalhekk, Desira ta struzzjonijiet lill-esponenti biex jobrox id-dawra kollha tal-*keel* sal-*fibre*. Waqt li kien qed jobroxha, l-esponenti nnota *stress marks*, ossia qsim fil-*fibre*. Inltre, meta kienet inbarxet id-dawra tal-*keel*, is-*surveyor* seta' jinnota li l-istess *keel* kienet mgħaffġa u li l-ispazju bejn l-istess *keel* u l-*hull* kien mimli b'materjal biex minn barra, bl-*anti-fouling* tkun tidher shiħa. B'hekk is-*surveyor* Desira nnota li l-*keel* kienet tgħaffġet u konsegwentament ikkawżat *stress marks* mad-dawra kollha tagħha fuq il-*hull*, u dan kien effett ta' ħabta kbira li kienet ġarrbet id-dgħajsa snin qabel. Innota wkoll illi x-xogħol ta' tiswija li sar fuq id-dgħajsa in segwitu ta' dak l-incident, ma kienx sar sewwa, skond l-arti u s-sengħa, bir-riżultat li d-difett tgħattha għal

snin sħaħ sakemm ix-xogħol ħażin ċeda għall-istress u beda jinkixef fi xquq vera irraq u fini ħafna li bdew ħerġin madwar il-*keel bolts*.

7. Illi wara li rċeviet ir-rapport tas-*surveyor*, is-soċjetà assiguratriċi għarrfet lill-esponenti li ma kinitx ser tħallas għall-ħsarat stante li tali ħsarat huma riżultat ta' incident li kien seħħ snin qabel, ċioè meta d-dgħajsa kienet għadha għand l-intimati. Is-soċjetà assiguratriċi qaltihom ukoll illi hija diġà kienet ħallset lill-intimati meta fetħu l-*claim*, wara li kellhom l-incident.

8. Illi l-esponenti kienu maħsuda bl-informazzjoni li waslitihom dwar l-incident li soffriet id-dgħajsa u bil-kumpens li l-intimati kienu rċevew mis-soċjetà assiguratriċi, għax l-istess intimati qatt ma żvelawhom dawn il-fatti u di più, fil-mument tal-bejgħ, l-intimati ggarantixxew lill-esponenti illi '(...) *is-sailing boat hija mingħajr difetti mohbija bħal osmosis, daqqiet jew difetti ohra kemm fil-magna jew f'xi parti ohra tas-sailing boat*'.

9. Illi l-esponenti qatt ma kellhom ebda incident bid-dgħajsa u qatt ma kkaġunawha kwalsiasi ħsara u għalhekk tali ħsara seħħet biss fiż-żmien li d-dgħajsa kienet f'idejn l-intimati, u ċioè' qabel ma sar il-bejgħ. Dan ser jirriżulta wkoll mill-fatt li qatt ma saret *claim* fuq il-polza tal-esponenti u mill-persuni inkarigati mill-Manoel Island Yacht Yard li jistgħu jikkonfermaw li l-imsemmija dgħajsa dejjem itellgħet għall-mantunezjoni regolari kemm ilha għand l-esponenti.

10. Illi meta l-esponenti għarrfu lill-intimati b'dan l-ingann, l-intimat Joseph Grech stqarr li kellu incident u li kienet saret ħsara fid-dgħajsa però nnega li t-tiswijiet fuq d-dgħajsa ma kinux saru skond l-arti u s-sengħa.

Raġuni għat-Talbiet f'dawn il-Proċeduri

11. Illi għalhekk jirriżulta li l-bejgħ li ġie konkluz bejn il-kontendenti huwa afflitt mill-qerq eżerċitat mill-intimati, liema qerq serva biex ġie karpit il-kunsens tar-rikorrenti, b'tali mod li l-kunsens ma kienx jingħata kieku mhux għall-ingann eżerċitat mill-intimati.

12. Illi dan qed jingħad billi l-intimati kienu jafu bl-imsemmi difett, iżda bl-aktar mod qarrieqi u doluż għażlu li jaħbuh mill-esponenti u dan filwaqt illi l-istess intimati offrew garanzija li d-dgħajsa hija mingħajr ebda difetti u saħansitra ddikjaraw li se jibqgħu responsabbli f'dan ir-rigward. Illi għalhekk l-esponenti ġew ingannati mill-intimati fil-mument tal-vendità u li kieku ma kienx għal dawn l-inganni kieku l-esponenti ma kienux jikkuntrattaw.

13. Illi b'hekk il-kuntratt t'akkwist huwa wieħed annullabbli stante li l-kunsens tal-esponenti fil-mument tal-vendita' kien ivvizzjat peress li ġie meħud b'għemil doluż da parte tal-intimati.

14. Illi mitluba jersqu għar-rexxissjoni tal-ftehim tal-bejgħ tad-dgħajsa de quo u jroddu lura l-ammont ta' mija u tlieta u għoxrin elf Ewro (€123,000), oltre l-ispejjeż u d-danni sofferti mill-esponenti, tramite l-Ittra Uffiċjali bin-numru 2577/2019 (**Dok. GB3**), datata 10 ta' Lulju 2019, debitament notifikata lill-intimati, huma baqgħu inadempjenti.

15. Illi għalhekk l-esponenti ma kellhomx triq oħra għajr li jintavolaw il-proċeduri odjerni sabiex jissalvagwardjaw id-drittijiet tagħhom.

16. Illi l-esponenti jiddikjaraw li huma jafu personalment b'dawn il-fatti.

Talbiet

Jgħidu għalhekk l-intimati, prevja kwalsiasi dikjarazzjoni neċessarja u opportuna u għar-raġunijiet premissi, kif ukoll għal dawk kollha li jistgħu jirriżultaw waqt it-trattazzjoni ta' dawn il-proċeduri, għaliex din l-Onorabbli Qorti m'għandiex:

1. Tiddikjara li l-kunsens tar-rikorrenti mogħti fuq iż-żewġ skritturi privati ta' bejgħ li saru bejn il-kontendenti u datati 4 t'Ottubru 2011 u 4 ta' Diċembru 2011 rispettivament u li permezz tagħhom ir-rikorrenti akkwistaw is-*sailing boat* ta' erbgħa u erbgħin (44) pied tat-tip Bavaria, irreġistrata bl-isem *RHEA*,

bil-*pontoon* b'kollox, kien ivvizjat peress li gie meħud b'għemil doluż tal-intimati, jew min minnhom, u dan ai termini tal-artikoli 974 u 981 tal-Kodiċi Ċivili, Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta;

2. Konsegwentement tannulla, tħassar u tirrexxindi l-imsemmi żewġ skritturi privati ta' bejgħ li saru bejn il-kontendenti u datati 4 t'Ottubru 2011 u 4 ta' Diċembru 2011 rispettivament u li permezz tagħhom ir-rikorrenti akkwistaw is-*sailing boat* ta' erbġha u erbġhin (44) pied tat-tip Bavaria, irreġistrata bl-isem *RHEA*, bil-*pontoon* b'kollox, u dan għall-finijiet u l-effetti kollha tal-liġi;

3. Konsegwentement tordna lill-intimati jew min minnhom jirrifondu lir-rikorrenti l-prezz imħallas bħala konsiderazzjoni għas-*sailing boat* ta' erbġha u erbġhin (44) pied tat-tip Bavaria, irreġistrata bl-isem *RHEA*, bil-*pontoon* b'kollox u dan fl-ammont riżultanti miż-żewġ skritturi privati ta' bejgħ li saru bejn il-kontendenti u datati 4 t'Ottubru 2011 u 4 ta' Diċembru 2011;

4. Tordna lill-intimati sabiex jersqu fuq l-att ta' rexxissjoni opportun u għal dan il-għan tinnomina nutar pubbliku sabiex jilqa', jirredigi u jipubblika l-att relattiv ta' rexxissjoni kif ukoll tipprefiġġi data, lok u ħin illi fihom għandu jiġi publikat l-att relattiv ta' rexxissjoni kif ukoll tinnomina kuraturi deputati sabiex jirrapprezentaw lill-intimati fl-eventwali kontumaċja tagħhom fuq l-att ta' rexxissjoni.

5. Tiddikjara lill-intimati, jew min minnhom, huma għar-raġunijiet fuq esposti unikament responsabbli għad-danni materjali u konsegwenzjali kollha sofferti mir-rikorrenti bħala riżultat tal-aġir illegali u abbużiv tagħhom kif fuq premiss;

6. Tillikwida d-danni sofferti mir-rikorrenti, u dan anke permezz ta' periti nominandi, kemm-il darba jkun il-każ;

7. Tikkundanna u tordna lill-intimati, jew min minnhom, jħallsu lir-rikorrenti d-danni hekk kif likwidati minn din l-Onorabbli Qorti;

Bl-ispejjeż kollha u bl-imghaxijiet legali relattivi sad-data tal-ħlas kontra l-intimati, li minn issa huma ngunti sabiex jidhru għas-subizzjoni.

Rat ir-risposta ġuramentata ta' Joseph sive Guzi u Mary Grace konjuġi Grech ippreżentata fit-30 ta' Settembru, 2020 fejn jingħad kif ġej:

1. Illi preliminarjament, u dejjem bla pregudizzju għall-ecezzjonijiet segwenti u dawk li jistghu jigu mqanqla fil-mori tal-proceduri odjerni, l-esponenti jeccepixxu illi l-azzjoni hekk kif inhi imposta, m'għandha l-ebda bazi guridika u dana stante li r-rimedju mitlub mill-atturi mhuwiex dak li takkorda l-ligi. Illi kif jirrivaw l-atturi stess fir-rikors promotur, l-azzjoni odjerna hija wahda naxxenti minn 'komprovendita'. Illi kif jirrizulta wkoll mill-premessi hekk kif enuncjati fir-rikors guramentat, l-atturi arginaw l-azzjoni tagħhom fuq il-presuppost li d-dghajsa mertu ta' dina l-vertenza hija essezjalment afflitta minn difett u/jew difformita, għalhekk necessarjament isegwi li 'trattandosi dejjem ta' allegat difett fil-haga ix-xerrej ma jistax jiskogita rimedji ohra li l-ligi ma tipprovdi lux f'materja ta' inadempiment kontrattwali ta' bejgh.'¹ Illi għalhekk u fid-dawl ta' dan, l-unici azzjonijiet disponibbli għall-atturi kienu l-azzjoni redibitorja jew dik *quanti minoris*, u cioe dawk kontemplati fl-artikolu 1427 tal-Kap 16 u dik fl-artikolu 1390 tal-Kap 16. Illi għalhekk qieghed jigi umilment eccepjet illi t-talbiet hekk kif dedotti fir-rikors promotur ma jistghux jintlaqghu minn dina l-Onorabbli Qorti.

2. Illi in linea preliminarja ukoll, u dejjem bla pregudizzju għall-ecezzjonijiet segwenti u dawk li jistghu jigu mqanqla fil-mori tal-proceduri odjerni, in kontinwazzjoni mal-ecezzjoni su eccepita, minn ezami tat-talbiet tal-atturi, jirrizulta li din l-azzjoni giet proposta abbazi ta' danni *ex contractu* skond il-principji generali tal-kuntratti u għalhekk għal kollox differenti u estraneja għall-ligi speċjali u l-azzjonijiet *ad hoc* permissibbli taht il-kuncett u

¹ Vide Baldacchino vs Mifsud Deciza 24/01/2007.

l-istitut guridiku ta' bejgh jew tpartit, liema azzjonijiet ma jikkonfigurawx ruhom fl-azzjoni attrici.

3. Illi ulterjorment, u minghajr pregudizzju għall-eccezzjonijiet precedenti, dawk segwenti u dawk li jistghu jigu mqanqla fil-kors tal-proceduri, u in linea preliminarj wkoll, qiegħed jigi eccepjiet li l-atturi qegħdin jipproponu dina t-tieni kawza fil-konfront tal-esponenti, wara li l-proceduri intavolati minnhom stess bin-numru 805/2019 fl-ismijiet: *Gorg Bonello u Jane Bonello vs Joseph sive Guzi Grech u Mary Grace Grech* deciza minn dina l-Onorabbli Qorti kif diversament presudata nhar it-tmintax (18) ta' Gunju elfejn u ghoxrin (2020), gew dikjarati mill-Onorabbli Qorti li huma milquta b'nullita u dana stante li r-rikors mahluf prezentat mill-istess atturi fil-proceduri su indikati kien sprovvist '*minn partikolarita essenzjali espressament mehtiga mill-ligi (Art 789(1)(d) tal-Kapitlu 12 tal-Ligijiet ta' Malta) u dan minhabba li l-oggett tal-kawza mhux car u kif ukoll minhabba l-fatt li l-azzjoni kif magħmula hija gabra ta' azzjonijiet li ma joqghodux ma' xulxin (Art 156(1)(a)'*, liema decisjoni llum għaddiet in gudiċat. Illi a propozitu dawna l-proceduri, l-esponenti f'dan l-istadju qegħdin jitolbu li l-atti tal-proceduri bin-numru 805/2019 fl-ismijiet: *Gorg Bonello u Jane Bonello vs Joseph sive Guzi Grech u Mary Grace Grech* deciza minn dina l-Onorabbli Qorti kif diversament presudata nhar it-tmintax (18) ta' Gunju elfejn u ghoxrin (2020) jigu allegati mal-atti tal-proceduri odjerni.

4. Illi ulterjorment, u minghajr pregudizzju għall-eccezzjonijiet precedenti, dawk segwenti u dawk li jistghu jigu mqanqla fil-kors tal-proceduri, u in linea preliminarj wkoll, qiegħed jigi eccepjiet illi l-azzjoni proponuta mill-atturi hija redatta b'mod nebuluz, konfużjonali u kontradittorju. Illi dana qiegħed jigi eccepjiet fid-dawl tal-fatt li fir-rikors mahluf su indikat u cioe dak bin-numru 805/2019 GM fl-istess ismijiet, l-atturi Bonello. Illi għall-premessi li huma ezattament l-istess għall-premessi riportati fir-rikors promotur tal-proceduri de quo, u liema premissi johorgu mill-istess fatti, fatti komuni għaz-zewg rikorsi promoturi mahlufin, l-atturi Bonello kienu *inter alia* tennew li l-istess dgħajsa, fir-rikors mahluf 805/2019 GM, kienet afflitta minn difett latent, ossija okkult, u li l-imsemmi difett ma setax jinkixef minnhom, li ukoll d-difett kien wiehed

sostanzjali li jrendi d-dghajsa mhux tajba għall-uzu li għalih kienet mahsuba u li jnaqqas il-valur tagħha b'dana illi l-atturi Bonello ma kienux jixtruha, li kieku kienu jafu b'tali difett; kliem mehud *ad verbatim* mill-artiklu 1424 tal-Kap 16, li jistabilixxi l-elementi tal-azzjoni redibitorja. Illi minkejja tali asserzjonijiet taht gurament, l-esponenti issa gew rinfaccati b'azzjoni ohra li tikkontjeni l-istess fatti u premissi, bid-differenza li hija bbazata fuq il-ligi generali tar-rexissjoni tal-kuntratti. Illi dan kollu fl-umli fehma tal-esponenti jrendi l-azzjoni attrici rritwali u dana *stante* li tezisti konfuzjoni shiha, tant li t-talbiet attrici bl-ebda mod ma jsegwu.

5. Illi in oltre u mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-atturi għajr l-ittra ufficjali prezentata fl-ghaxra (10) ta' Lulju 2019 bin-numru 2577/2019 u l-mandat ta' sekwestru kawtelatorju bin-numru 1111/2019 li gie prezentat kontestwalment mal-ewwel set ta' proceduri su indikati u cioe dawk bin-numru 805/2019GM, qatt ma nterpellaw l-esponenti. Illi filfatt il-kawza bin-numru 805/2019GM kienet diga giet prezentata mill-atturi qabel ma l-atturi gew notifikati bir-risposta tal-esponenti għall-ittra ufficjali mibghuta minnhom.

6. Illi preliminarjament u bla preġudizzju għall-eccezzjonijiet precedenti, dawk segwenti u dawk li jistghu jigu mqanqla fil-kors tal-proceduri, l-esponenti qeghdin jeccepixxu illi l-atturi għandhom jipprezentaw il-ftehim originali li sar bejn l-attur George Bonello u l-esponenti Joseph Grech.

7. Illi magħmulin dawn l-eccezzjonijiet preliminari, l-eccipjenti sejrjn jghaddu biex jagħmlu l-eccezzjonijiet tagħhom fuq il-mertu, billi jeccepixxu illi, l-istanza u t-talbiet attrici huma kompletament infondanti fil-fatt u fid-dritt u għandhom jigu michuda fl-intier tagħhom bl-ispejjes.

8. Illi dina l-istanza ma hi xejn hlief azzjoni fiergħa, vessatorja u temerarja, istitwita kontra l-eccipjenti issa wara li l-opra tal-bahar in kwistjoni ilha kwazi għal dawn l-ahhar disa' (9) snin propjeta' tar-rikorrenti u fil-pussess tal-istess. Illi dina l-kawza giet istitwita kontra l-eccipjenti bit-tama li l-atturi jiksbu xi forma ta' kumpens wara li l-kumpanija assiguratrici rrifjutat li tagħmel dan, hekk kif rilevat mir-rikorrenti stess.

9. Illi l-allegazzjoni ta' dolo trid tkun akkumpanjata minn prova serja, assodanti u konvincenti, liema prova tinkombi fuq ir-rikorrenti. Illi wkoll, il-*mala fede* trid tigi ppruvata minn min jallegaha u trid *per forza* tirrizulta mill-fatti.

10. Illi minghajr pregudizzju u ulterjorment, dato ma non concesso, qieghed jigi eccepiet illi l-atturi jridu jistabilixxu u jippruvaw sal-grad-rikjest mill-ligi, li l-esponenti uzaw *scienter* raggiri frawdolenti u artifizji li kienu gravi u dana stante li kif ritenut diversi drabi fil-gurisprudenza mhux kwalsiasi ingann ta' kontraent wiehed ghad-dannu tal-iehor jammonta necessarjament ghad-dolo rikjest mill-ligi, id-dolo li qeghdin jallegaw l-atturi u dana permezz ta' provi univoci, u konkordanti.

11. Illi tant l-esponenti agixxa *in buona fede*, li kif anke jirrizulta mid-dokument GB1 prezentat mar-rikors promotur tar-rikorrenti, kien l-istess esponenti Joseph sive Guzi Grech li ddikjara lir-rikorrenti li l-*'bow truster ghandu xi problema zghira fil-control u se tisewwa qabel ma tigi trasferita is-sailing boat minn fuq isem Guzi Grech ghal fuq isem George Bonello.'*

12. Illi dejjem minghajr pregudizzju ghal dak su eccepiet u ghal dak li ser jigi eccepiet, l-esponenti umilment jeccepixxu illi l-atturi jehtigilhom li jridu jippruvaw sal-grad rikjest mill-Ligi fil-Kamp Civili li d-difett minnhom allegat kien jezisti fil-mument tal-bejgh kif tezigi il-ligi u l-gurisprudenza sabiex jistabilixxu li l-kunsens tal-istess atturi kien wiehed allegatament ivvizzjat.

13. Illi qieghed jigi wkoll eccepiet li jidher li ma gie prezentat l-ebda rapport ta' espert jew esperti mar-rikors biex jikkorabora l-premessi tar-rikorrenti.

14. Illi ma hemm l-ebda logika f'dak rilevat mill-atturi fir-rikors promotur tagghom u dana stante li huwa impossibbli li difett bhal dak li qed jigi allegat irrizulta biss *issa*², wara li l-opra tal-bahar in kwistjoni ilha mill-elfejn u hdax

² Enfazi tal-esponenti.

(2011) u cioe kwazi disa' (9) snin propjeta' tal-atturi. Illi li kieku ghal grazja tal-argument biss dak li qeghdin jallegaw l-atturi huwa minnu, id-dghajsa in kwistjoni ilha li gherqet zmien.

15. Illi ulterjorment u dejjem minghajr pregudizzju, dak allegat mill-atturi li d-difett inkixef fil-bidu ta' Marzu 2019 ma jreggix, u dana stante li l-atturi huma obbligati li jtellghu d-dghajsa u jaghmlulha survey kull tlieta jew erba' snin (3/4) ghal fini ta' polza ta' assigurazzjoni u ghalhekk li kieku tul il-medda tas-snin l-esponenti ghamel dan, certament li dan id-difett (*kieku verament kien diga jezisti*) kien indubjament jigi nnutat mis-*surveyors* inkarigati mill-atturi ghal dan l-iskop. Illi in vista ta' dan il-fatt, u stante li dan il-fatt u l-prova ta' dan il-fatt tista timpingi fuq il-preskrizzjoni o meno tal-azzjoni attrici, l-esponenti qeghdin jirrizervaw id-dritt li jressqu dawk l-eccezzjonijiet relattivi.

16. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, u f'kaz li dina l-Onorabbli Qorti jidhrilha li d-dghajsa hija afflitta minn difett/diformita, qieghed jigi eccepjet illi l-esponenti kien ha lill-attur Gorg Bonello jipprova is-*sailing boat* in kwistjoni qabel sar il-bejgh tad-dghajsa in kwistjoni.

17. Illi ulterjorment u minghajr pregudizzju qieghed jigi eccepjet illi kienu l-atturi li naqsu igibu lil terzi biex jezaminaw id-dghajsa u ghalhekk kienu l-atturi li naqsu li jadempixxu l-obbligu taghhom tal-verfika u ghalhekk ix-xiri ta' dina l-opra tal-bahar mill-atturi saret a "rischio e pericolo suo".³ Illi wkoll l-atturi naqsu milli jezercitaw d-diligenza necessarja meta huma naqsu li jfittxu l-parir ta' min jifhem. Illi ghalhekk ghandha tigi applikata r-regola *imperitia culpa adnumeratur*. Illi ghalhekk u minn dina l-ottika, l-kawza kif proponuta mill-atturi tisfuggi in realta it-teorika tal-izball.

18. Illi d-dghajsa in kwistjoni giet ikkunsinjata mill-esponenti f'kundizzjoni tajba u bla difetti, u tahdem sewwa tant li fil-perjodu li ilha ghand l-atturi qatt ma qajmu ilment dwarha. Illi qieghed jigi eccepjet illi l-hsarat allegati kienu

³ Vide Vidar: Corso di Diritto Commerciale Vol III p.467.

inezistenti fil-mument tal-bejgh. Illi ghalhekk isegwi li l-hsarat saru wara li kien sar il-bejgh.

19. Illi minghajr pregudizzju ghal l-eccezzjonijiet precedenti, isegwi li kwalsiasi hsara li jista hemm illum fid-dghajsa mertu ta' dina l-vertenza, dawna gew unikament ikkagunati mill-istess atturi u huma unikament imputabbli lilhom ghall-ghemil u l-agir taghhom imma sehew unikament minhabba n-nuqqas ta' esperjenza /jew nuqqas ta' manutenzjoni da parti tal-atturi.

20. Illi minghajr pregduzzju ghal dak su eccepiet u fl-ipotezi biss li dina l-Onorabbli Qorti tabbracja l-pozizzjoni tal-atturi, qieghed jigi umilment eccepiet illi il-fatt inifsu li t-tiswijiet fid-dghajsa ma sarux skond is-sengha u l-arti, wahdu, ma jippruvax li kien hemm dolo da parti tal-esponenti. Illi f'tali ipotezi, se mai, l-atturi jridu jippruvaw u jistabilixxu sal-grad rikjest mill-ligi, li l-esponenti kienu jafu b'dan, u li huma kienu konsapevoli tal-fatt li t-tiswijiet ma sarux skond is-sengha u l-arti, u dana specjalment fid-dawl tal-garanzija li biha intrabtu l-esponenti. Illi a dir piu, u fid-dawl ta' tali garanzija, l-allegazzjoni ta'qerq jew dolo da parti tal-esponenti, hija kontradizzjoni kbira.

21. Illi l-esponenti jafu b'dawna l-fatti personalment.

22. Salv eccezzjonijiet ulterjuri li talvolta jistghu jigu premissi skond il-Ligi u awtorizzati minn dina l-Onorabbli Qorti.

Ghaldaqstant, u ghar-ragunijiet kollha fuq esposti, u ghal dawk kollha li jistghu jigu mqanqla fil-mori ta' dawna l-proceduri, l-esponenti filwaqt li jitolbu li l-atti tal-proceduri bin-numru 805/2019 fl-ismijiet: *Gorg Bonello u Jane Bonello vs Joseph sive Guzi Grech u Mary Grace Grech* deciza minn dina l-Onorabbli Qorti kif diversament presudata nhar it-tmintax (18) ta' Gunju elfejn u ghoxrin (2020) jigu allegati mal-atti tal-proceduri odjerni, umilment u ulterjorment jitolbu lil dina l-Onorabbli Qorti joghgobha tichad it-talbiet attrici *in toto* bhala infondanti fil-fatt u fid-dritt.

Bl-ispejjes inkluz dawk tal-ittra ufficjali bin-numru 3188/2019 kontra l-atturi minn issa ngunti in subizzjoni u b'riserva ghad-danni kawzati mill-atturi lill-esponenti u b'riserva ghal kwalsisasi proceduri gudizzjarji ohra spettanti lill-esponenti kontra l-atturi.

Rat l-atti tal-kawza;

Rat illi l-partijiet qablu li jigu trattati u decizi l-ewwel hames eccezzjonijiet tal-konvenuti;

Rat illi bhala prova ghall-istess eccezzjonijiet gie allegat il-proccess tal-kawza fl-istess ismijiet bir-rikors guramentat numru 805/2019 GM deciza fit-18 ta' Gunju 2020;

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-konvenuti rigwardanti l-ewwel hames eccezzjonijiet pprezentata fis-7 ta' Dicembru 2020⁴ kif ukoll in-nota ta' sottomissjonijiet risponsiva tal-atturi ipprezentata fit-30 ta' Dicembru 2020⁵;

Semghet it-trattazzjoni tal-partijiet rigwardanti l-ewwel hames eccezzjonijiet tal-konvenuti;

Rat illi l-kawza thalliet ghal-lum ghas-sentenza dwar dawn l-ewwel hames eccezzjonijiet;

Ikkunsidrat;

Bis-sahha ta' zewg skritturi privati datati 4 t'Ottubru 2011 u 4 ta' Dicembru 2011, l-atturi xtraw *sailing boat* tal-ghamla Bavaria, irregistrata bl-isem *Rhea* flimkien mal-*pontoon* ghall-prezz ta' mija u tlieta u ghoxrin elf (€123,000). Wahda mill-kundizzjonijiet tal-bejgh kienet li d-dghajsa hija minghajr difetti mohbija inkluz daqqiet jew difetti ohra fil-magna jew parti ohra tad-dghajsa.

⁴ Pagna 218 et seq tal-proccess.

⁵ Pagna 234 et seq tal-proccess.

F'Marzu 2019 l-atturi inkarigaw lil Anthony Camilleri sabiex jagħtihom kwotazzjoni għal tinda ġdida. Ġara li l-imsemmi Camilleri nduna li taħt il-*flooring* kien hemm miġbur ftit ilma ħdejn il-boltijiet tal-*keel* u nnota wkoll xi xquq żgħar. Bonello mar għand is-soċjetà assiguratrici Citadel Insurance p.l.c. Is-soċjetà assiguratrici inkarigat lil Elio Desira bħala *surveyor* sabiex jeżamina d-dgħajsa u kien għalhekk li Bonello tellgħa d-dgħajsa fil-*Manoel Island Yacht Yard*. Hekk kif kienet fuq l-art, ġie osservat li kien hemm moviment tal-boltijiet tal-*keel* li waslu sabiex ix-xquq infethu aktar. Desira ta struzzjonijiet sabiex id-dawra kollha tal-*keel* tiġi mibruxa u hemm indunaw li kien hemm xi qsim fil-*fibre*. Is-*surveyor* innota li l-*keel* kienet mgħaffġa u li l-ispazju bejn l-istess *keel* u l-*hull* kien mimli bl-*anti-fouling* sabiex minn barra jidher sħiħ. Allegatament b'konsegwenza ta' din l-għatna ġie kkawżat qsim fil-qiegh tad-dgħajsa. Is-soċjetà assiguratrici informat lill-atturi li m'hijiex sejra tħallas għall-ispejjeż u dan għaliex kienet ħallset lill-konvenuti wara li kienu fethu *claim* wara li kellhom incident, liema incident ma kienx ġie żvelat mill-konvenut lill-atturi qabel sar il-bejgħ.

Ikkunsidrat;

L-Azzjoni Attrici.

Din hija azzjoni għar-rexissjoni tal-ftehim tal-bejgħ tad-dgħajsa u sabiex jintradd lura l-ammont mħallas għall-akkwist tal-istess dgħajsa u d-danni materjali sofferti mill-atturi. L-atturi jinsistu li l-bejgħ ġie konkluż b'qerq min-naħa tal-konvenuti u li l-kunsens għall-akkwist ma kienx jingħata kieku mhux għall-ingann eżercitat mill-konvenuti. L-atturi jgħidu li dan il-qerq u ingann kien jikkonsisti fil-fatt li l-konvenuti kienu jafu li d-dgħajsa għandha difett iżda għażlu li jaħbu dan il-fatt u minflok taw garanzija li d-dgħajsa hija mingħajr difetti.

Mill-atti jidher li l-atturi qegħdin isejsu l-azzjoni tagħhom fuq l-**Artikoli 974 u 981 tal-Kodiċi Ċivili** li jaqraw hekk rispettivament:

“974. Jekk il-kunsens ikun ġie mogħti bi żball, jew meħud bi vjolenza, jew b’għemil doluż, ma jkunx jiswa.”

“981.(1) L-għemil doluż huwa motiv ta’ nullità tal-ftehim, meta l-inganni magħmulin minn waħda mill-partijiet ikunu tali illi mingħajrhom il-parti l-oħra ma kenitx tikkuntratta.

(2) L-għemil doluż ma jistax ikun prezunt, imma għandu jiġi ppruvat.”

Ikkunsidrat;

Din hija sentenza sabiex tikkunsidra u tiddeċiedi limitatament dwar l-ewwel ħames eċċezzjonijiet tal-konvenuti li huma ta’ natura preliminari.

L-ewwel u t-tieni eċċezzjoni: azzjoni tista’ tingieb taħt l-Artikoli 1390 u 1427 tal-Kapitolu 16, filwaqt li l-azzjoni odjerna hija proposta a bażi ta’ danni ex contractu

Il-konvenuti jeċċepixxu li l-azzjoni kif imposta m’għandha l-ebda bażi ġuridika u dan stante li r-rimedju mitlub mill-atturi m’huwiex dak li takkorda l-liġi kif kontemplati fl-Artikoli 1427 u 1390 tal-Kodiċi Ċivili. Fit-tieni eċċezzjoni tagħhom imbagħad il-konvenuti jkomplu billi jgħidu li l-azzjoni hija msejsa a bażi ta’ danni kuntrattwali u għalhekk hija azzjoni differenti minn dik permissibbli taħt l-istut ġuridiku ta’ bejgħ u tpartit.

Fin-nota ta’ sottomissjonijiet tagħhom il-konvenuti ma jikkontestawx li l-azzjoni hija waħda naxxenti minn komprovendita. Dejjem skont il-konvenuti mill-premessi jirrizulta li l-azzjoni hija arginata fuq il-presuppost li d-dgħajsa mertu tal-kawża kellha xi difetti. Il-konvenuti jinsistu li f’kawzi bħal dawn ix-xerrej għandu għad-dispożizzjoni tiegħu l-azzjoni redibitorja taħt l-Artikolu 1427 tal-Kapitolu 16 jew li jirċievi l-ħaġa bi prezz anqas fuq stima ta’ periti skont l-Artikolu 1390 tal-Kapitolu 16 u li l-atturi ma kellhomx jirrikorru għar-rimedji ġenerali tad-dritt dwar il-kuntratti.

Għal din l-eċċezzjoni l-atturi laqgħu billi sottomottew li l-konvenuti huma żbaljati meta jissottomettu li l-azzjoni hija konnessa ma' bejgħ *sic et simpliciter*, mill-“qari tal-premessi u tat-talbiet kif dedotti fir-rikors ġuramentat ma jista' jhalli ebda dubbju li din l-azzjoni hija waħda ta' rexisjoni ta' kuntratt abbażi ta' vizzju ta' kunsens, u dan ai termini tal-Artikoli 974 u 981”⁶. Ikomplu jispjegaw li huma m'humiex qegħdin jitolbu għal rifiżjoni tal-prezz jew parti minnu għax l-oġġett mhux tal-kwalità pattwita, jew għaliex l-oġġett kellu difetti latenti, iżda jridu l-ħall tal-kuntratt minħabba li l-kunsens tagħhom kien vizzjat bħala riżultat dirett tal-qerq eżerċitat mill-konvenuti. Jissottomettu li hija kwistjoni incidental li l-qerq inzerta jirrigwarda d-difetti li kellha d-dgħajsa. Jinsistu li l-pern ta' din l-azzjoni m'huwiex id-difett fid-dgħajsa iżda fl-ingann perpetwat mill-konvenuti u cioè hemm preżunzjoni ta' *mala fede*.

Ikkunsidrat;

Il-Qorti hija marbuta tiddeċiedi fuq il-premessi u talbiet kif imresqa mill-attur fir-rikors ġuramentat u mhux abbażi ta' sottomissjonijiet legali li m'għandhomx l-għerug tagħhom fil-premessi u talbiet tal-atturi.

F'dan ir-rigward din il-Qorti tagħmel referenza għas-sentenza fl-ismijiet **John Borg vs. Joseph Pace et noe** deċiża mill-Qorti Ċivili, Prim'Awla fit-22 ta' Ġunju 2001 fejn ingħad li:

“Il-kawżali taċ-ċitazzjoni hija dik li hemm espressa fiċ-ċitazzjoni u ma tistax tinbidel. Jekk imbagħad il-Qorti tiddeċiedi fuq kawżali diversa, id-deċiżjoni tagħha tkun *extra petita*. Il-Qorti għandha toqgħod għat-termini tad-domanda jew domandi; u s-sentenza għandha tkun konformi għad-domanda.”

Fir-rikors ġuramentat l-atturi jippremettu li wara aktar minn seba' snin li huma kienu akkwistaw id-dgħajsa huma saru jafu li d-dgħajsa kienet afflitta minn difett moħbi. Kien biss taħt il-kappa 'Raguni għat-Talbiet f'dawn il-Proċeduri'

⁶ Pagna 235 tal-proċess.

li tissemma għall-ewwel darba l-kelma ‘qerq’. Fit-12-il premessa, l-atturi jispjegaw li l-qerq huwa l-fatt li “l-intimati kienu jafu bl-imsemmi **difett**, iżda bl-aktar mod qarrieqi u doluż għażlu li jaħbuh mill-esponenti u dan filwaqt illi l-istess intimati offrew garanzija li d-dgħajsa hija mingħajr ebda difetti [...]”⁷. Il-qerq għalhekk huwa xejn għajr il-ħabi tad-difett.

Il-ġurisprudenza b’mod konsistenti irriteriet li “[...] *l-unici azzjonijiet li huma disponibbli għall-kompratur huma l-azzjoni dwar il-pacifiku pussess u difett latenti skont l-Artikolu 1427 u l-azzjoni fuq indikata li l-oġġett mhux tal-kwalità` pattwita abbazi tal-Artikolu 1390 tal-Kap. 16.*”⁸

L-istess ingħad fis-sentenza **Joseph Cassar Aveta noe vs. Joseph Gatt et** deċiża mill-Qorti tal-Appell (sede Superjuri) fl-4 ta’ Diċembru 1998:

“wieħed kellu jeżamina xi drittijiet kellu l-kompratur fil-konfront ta’ l-inadempjenza kontrattwali tal-venditur li jikkonsenja l-oġġett li dwaru sar il-ftehim mingħajr difetti u allura ta’ kwalità kif miftiehma. Dawn id-drittijiet huma biss preċitati mill-Kodiċi Ċivili u huwa neċessarjament f’dawn il-parametri li l-kompratur jeħtieġu jaġixxi biex jissodisfa d-drittijiet tiegħu kontra l-venditur. Ma jistax għalhekk il-kompratur jagħmel toroq ta’ azzjoni li l-liġi ma tipprovdilux u li l-venditur ma kienx obligat li jirrispondi għalihom. Dan naturalment sakemm ir-relazzjonijiet ġuridiċi bejn il-kontraenti kienu rregolati biss bil-kuntratt ta’ kompro-vendita u mhux minn xi obligazzjoni riżultanti minn xi ftehim sussegwenti jew anċillari għalih”. (sottolinear tal-Qorti tal-Appell)

Ingħad ukoll fil-kawża **Id-Direttur tal-Kuntratti u l-Kap tad-Dipartiment tal-Manifattura u Servizzi vs Plant & Equipment Limited noe** (Ċit Nru 2319/1999/1) deċiża fit-3 ta’ Diċembru 2014 li:

⁷ Pagna 3 tal-proċess. Enfasi tal-Qorti.

⁸ **Ray Pace et vs. SN Properties Ltd et** (Ċit Nru 429/2003) deċiża mill-Qorti Ċivili, Prim’Awla fil-25 ta’ Marzu 2010.

“skont id-duttrina u l-ġurisprudenza prevalenti, ir-rimedji speċjali li tipprovdi l-liġi tax-xiri u l-bejgħ ta’ oġġetti mobbli, għandhom jipprevalu fuq id-dispożizzjonijiet ġenerali tal-liġi li jirregolaw il-kuntratti. F’ċirkostanzi fejn l-atturi f’din il-kawża naqsu milli jirrikorru għar-rimedji speċifiċi li tipprovdi l-liġi tal-bejgħ, huwa evidenti li ma tistax tirnexxi azzjoni li tkun ibbażata fuq ir-regoli ġenerali tal-kuntratti.”⁹

Jista’ jagħti lok li dan l-insenjament qiegħed joħloq ċertu ambigwiżà rigwardanti l-azzjonijiet li jistgħu jitressqu mix-xerrej. Din il-Qorti temmen li filwaqt li xerrej għandu r-rimedji taħt l-Artikolu 1390 u dak taħt l-Artikolu 1427 tal-Kodiċi Ċivili, dawn m’humieq l-uniċi rimedji. Ix-xerrej m’huwiew marbut li jholl il-kuntratt ta’ kompravendita biss jekk il-kwalità hija inferjuri għal dik li miftiehma jew għaliex l-oġġett għandu difett moħbi, iżda jista’ jitlob ir-rexissjoni tal-kuntratt minħabba vizzju tal-kunsens jew fl-oġġett mibjugħ, jew minħabba ingann jew meta l-kawża tal-kuntratt tkun illeċita jew illegali.

Fis-sentenza **Ignazio Gatt noe vs. Zakkarija Calleja** (App Ċiv 319/07) mogħtija mill-Qorti tal-Appell (sede Superjuri) fit-30 t’April 2019 gie dikjarat illi,:

“huwa stabbilit li kawża għal tħassir ta’ kuntratt (ta’ xiri-u-bejgħ) minħabba vizzju tal-kunsens jew fil-ħaġa mibjugħa, jew minħabba qerq jew frodi (art. 1212, 1424, jew 1440 tal-Kap. 16) hija msejsa fuq basi għal kollox differenti minn kawża mnissla minn bejgħ ta’ ħaġa li jingħad li ma tkunx tal-kwalità miftehma (art. 1390 tal-Kap 16) [jew li tkun milquta minn difetti mistura (artikoli 1424 u 1427 tal-Kapitolu 16)]. Dan jidher mhux biss mir-rimedju differenti mogħti mil-liġi fil-każ il-wieħed u l-ieħor, iżda, wisq iżjed sinjifikatament, mill-għamla u l-grad ta’ provi meħtieġa biex wieħed isostni l-azzjoni l-waħda jew l-oħra.”¹⁰

⁹ Ara wkoll **G.T. Shirts Co Ltd vs. Godwin Navarro** (Rik Ġur 522/10MCH) deċiża mill-Qorti Ċivili, Prim’Awla fit-2 t’Ottubru 2014).

¹⁰ Ara wkoll **Victoria Lorraine Bonnici et vs. Silvio Demicoli et** (Ċit 1216/2008) deċiża mill-Qorti Ċivili, Prim’Awla fl-4 ta’ Diċembru 2014.

Għalhekk *a contrario* ta' dak li jgħidu l-atturi fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħhom li jekk tintlaqa' l-eċċezzjoni tal-konvenuti jkun ifisser li x-xerrej jista' jressaq biss azzjoni jekk l-oġġett mixtri jkollu difett jew l-oġġett ma jkunx tal-kwalità miftiehma, ma treggix.

Dan magħdud, din il-Qorti hija però tal-fehma li meta l-azzjoni tkun ippenjata fuq l-eżistenza ta' difett latenti, irrispettivament jekk kienx hemm qerq jew frodi, l-azzjoni għandha dejjem titressaq taħt l-artikoli speċjali maħsuba għal dik il-fini u cioè l-Artikoli 1424 et seq tal-Kodiċi Ċivili.

In tema legali tagħmel referenza għas-sentenza **Cornelius sive Maurice Scifo Diamantino vs. Meridian Enterprises Co. Ltd** (Ċit Nru 1132/2001) deċiża mill-Qorti Ċivili, Prim'Awla fit-13 ta' Frar 2003 fejn fil-fatt gie ritenut li "*La darba huwa ghazel li jsejjes l-azzjoni tieghu fuq id-difett mistur, ried jitlob ir-rimedji li l-ligi taghti lix-xerrej fl-artikolu 1427 tal-Kap. 16.*"

Il-Qorti tal-Appell (sede Superjuri) fis-sentenza **L'Onda Limited vs. Ocean Way Co. Ltd** (App Ċiv 1902/1999) deċiża fis-27 ta' Frar 2009 sostiniet "*li f'kaz li jigu allegati difetti mohbija f'oggett mixtri, r-rimedji kontemplati fil-Kodici Civili huma biss dawk maghrufa bhala l-azzjoni redibitorja u l-azzjoni estimatorja, u mhux lecitu li xerrej li ma jitlobx dawn ir-rimedji, jipprova johloq rimedju iehor.*" Fis-sentenza **Brian Mangion et vs. Mario Pulis et** (Ċit 537/2004) deċiża mill-Prim'Awla fl-20 t'Ottubru 2005, wara li għamlet referenza għal għad ta' ġurisprudenza ikkonkludiet li "*L-azzjoni attrici, f'dan il-kaz, hija msejsa fuq il-kawzali tad-difetti mohbi, u kwindi kellhom jagixxu billi jinvokaw r-rimedji partikolari li taghti l-ligi fl-artikoli 1427, li jezula mill-principji generali tal-kuntratt tal-bejgh, u li jeskludi kull rimedju iehor li jista' jintalab.*" Wara din is-sentenza ingħataw sentenzi oħra konformi ma' dan il-ħsieb, fosthom **Joseph Aquilina noe vs. Globe Electronics Ltd** (Ċit Nru 2119/1995) deċiża mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili fl-10 ta' Ottubru 2007, u **Anthony Baldacchino vs. George Mifsud et** (App Ċiv 539/2003 PS) deċiża mill-Qorti tal-Appell (sede Inferjuri) fl-24 ta' Jannar 2007. F'din l-aħħar sentenza intqal b'mod ċar li "*trattandosi dejjem ta' allegat difett fil-haga, ix-xerrej ma jistax jiskogita rimedji oħra li l-ligi ma tippovdilux f'materja ta'*

inadempiment kontrattwali ta' bejgh". Fid-deċiżjoni fl-ismijiet **Carmelo Scerri et vs. Joseph Sammut et** (Ċit Nru 224/2006) deċiża mill-Qorti Ċivili, Prim'Awla fis-26 ta' Ġunju 2012 gie reaffermat li:

“F’kazi bhal dawn, fejn jidher bhal dan il-kaz, li l-kawza titratta dwar allegat difett tal-haga jew li l-oggett ma huwiex tal-kwalita’ pattwieta x-xerrej ma’ jistax jippretendi rimedji ohra li l-ligi ma’ tipprovdi l-hux bhal f’materji ta’ inadempiment kontrattwali ta’ bejgh, jew inkella għall hlas danni jew ir-rimedji rikjesti f’dan il-kaz li huma sui generis, u dan għaliex għal dak li jirrigwarda din ta’ l-ahhar (li hija l-azzjoni odjerna) r-relazzjoni bejn l-atturi u l-konvenuti hija dik ta’ bejgh u regolata bl-istess disposizzjonijiet.”

Tal-istess fehma kienet il-Prim'Awla fis-sentenza **Victoria Lorraine Bonnici et vs. Silvio Demicoli et** (Ċit 1216/2008) deċiża fl-4 ta' Diċembru 2014, liema sentenza giet kwotata b'mod estensiv miż-żewġ partijiet, però din is-sentenza fl-għeluq tal-konsiderazzjonijiet tagħha tgħid li:

“ma hemmx dubju li l-ligi tagħti lil xerrej azzjoni ta’ rexxissjoni (b’differenza minn waħda ta’ rizzoluzzjoni) tal-kuntratt ta’ xiri-u-bejgħ fil-kazijiet li kull kuntratt sinallagmatiku ieħor jista’ jkun rexxiss [Ara. P.A. PS 16.6.2003 fil-kawża fl-ismijiet Anthony Piscopo vs Charles Filletti et (mhix appellata)]. Imma meta l-azzjoni tkun imsejsa fuq l-eżistenza ta’ difetti mistura, l-azzjonijiet rimedjali miftuħa lix-xerrej huma dawk maħsuba fil-ligi specifika tal-kuntratt tal-bejgħ u ma jistax jirrikorri għal suriet oħrajn ta’ azzjoni jew fejn, bl-istess kawżali, jintalab rimedju li dawk l-azzjonijiet rimedjali preskritti ma jagħtux [Ara App. Ċiv. 27.2.2009 fil-kawża fl-ismijiet L’Onda Limited vs Ocean Way Co Ltd];”

Apparti il-ġurisprudenza ċitata hemm ukoll is-sentenza li ingħatat fit-18 ta’ Ġunju 2020 mill-Qorti Ċivili, Prim'Awla bejn il-partijiet fil-kawża odjerna u ċioe fl-ismijiet **Gorg Bonello et vs. Joseph sive Guzi Grech et** (Rik Ġur 805/2019) fejn gie ritenut li:

“filwaqt li bhala principju generali ma hemm xejn xi jxekkel xerrej milli jitlob il-hall tal-kuntratt abbażi ta’ vizzju tal-kunsens miksub bil-qerq tal-bejjiegħ; din l-azzjoni mhix disponibbli meta x-xerrej ifittex lill-bejjiegħ għal qerq konsistenti fil-habi ta’ difett fil-haġa mibjugħa, għaliex għal dan jipprovi l-istitut tal-bejgħ bl-azzjoni redibitorja, li, bhala regola speċjali, tipprevali fuq ir-regola generali. Ġaladarba l-liġi stess iddeterminat l-effetti tal-vizzju, m’għandhomx jiġu mogħtija lix-xerrej drittijiet, u lill-bejjiegħ imposti piżijiet, aktar minn dawk indikati mil-liġi speċifikament għall-istitut tal-bejgħ”.

Jiġi osservat minn din il-Qorti li l-azzjoni tal-atturi hija pjuttost insolita għaliex meta xerrej jinnota li kien hemm difett latenti fl-oġġett minnu mixtri, ix-xerrej jgħaddi sabiex jipproċedi b’azzjoni taħt l-Artikolu 1427 li xorta joffri għar-rexissjoni tal-kuntratt u jobbliga lill-bejjiegħ irodd il-prezz flimkien mal-ispejjeż li jkollhomx’jaqsmu mal-bejgħ u mhux jirrikorri għal rexissjoni ta’ kuntratt abbażi ta’ qerq. Bl-introduzzjoni tal-Artikolu 1427, il-legislatur ried li x-xerrej ma jkollux il-bżonn li jipprova li l-bejjiegħ kellu l-intenzjoni li jqarraq bix-xerrej u għalhekk il-piż tal-prova huwa anqas minn dak mistenni f’kawża imsejsa fuq qerq.

Ġie spjegat mill-Qorti tal-Appell (sede Superjuri) fis-sentenza fl-ismijiet **Maria Speranza Buttigieg et vs. Cutajar JJ (Holdings) Ltd** (App Ċiv 269/2006) mogħtija fil-25 ta’ Ġunju 2019 li:

“l-liġi tagħna titlob li l-prova tal-qerq issir mill-parti li tallega l-qerq [App. Kumm. **31.3.1967** fil-kawża fl-ismijiet *Żammit et vs Farrugia et* (Kollez. Vol: **LI.i.546**)], li wkoll trid turi li l-parti l-oħra kellha l-fehma jew intenzjoni li tqarraq [P.A. DS **6.12.2002** fil-kawża fl-ismijiet *Ian Busuttil et vs Carmen Taliana*]. Fuq kollox, “*l’accertamento del dolo come vizio del consenso deve essere preciso e rigoroso, e non puo’ essere affidato a semplici induzioni o presunzioni od a criteri di verosimiglianza*” [Cass. **8.5.1969** nru. 1570];”

Fuq din il-linja għandu jitqies ukoll li l-Artikolu 981(2) tal-Kapitolu 16 jesigi li l-qerq ma jkunx prezunt iżda jeħtieġ li jkun ippruvat kif imiss. Il-prova trid tkun tajba biżżejjed li turi li l-parti mixlija bil-qerq kellha l-intendiment partikolari li tilgħab lill-parti l-oħra biex tersaq għall-ftehim. In oltre l-ingann irid ikun il-kawża determinati li ta lok għal ftehim li għaqqad in-negozju bejn il-kontraenti u jrid ikun imwettaq minn waħda mill-partijiet għall-kuntratt. Il-leġislatur bl-introduzzjoni tal-Artikolu 1424 et seq tal-Kapitolu 16 ried li x-xerrej ikollu rimedju aktar effettiv billi jneħhi l-ħtieġa li tingieb il-prova ta' qerq u fejn fl-aħħar mill-aħħar ix-xerrej xorta jista' jitlob il-hall tal-kuntratt.

Il-Qorti tqis bħala infondata s-sottomissjoni tal-atturi li l-azzjoni redibitorja ma tapplikax meta l-kunsens tal-kompratur kien vizzjat mill-qerq perpetwat mill-konvenut. Il-fatt li seta' kien hemm qerq ma jeskludix l-azzjoni redibitorja. Dan il-ħsieb il-Qorti tibbażah fuq dak li fil-fatt jipprovdi l-Artikolu 1429 tal-Kodiċi Ċivili fejn jibda billi jgħid: “jekk il-bejjiegh **kien jaf** bid-difetti tal-ħaġa mibjugħa”¹¹ u allura kien hemm il-konnoxxenza tad-difett, il-bejjiegh huwa “obligat mhux biss li jrodd il-prezz li jkun irċieva iżda wkoll li jhallas id-danni lix-xerrej.” F'azzjoni redibitorja, sabiex ikun hemm lok għal danni jeħtieġ li x-xerrej iressaq prova li l-bejjiegh kien jaf bid-difetti moħbi. Dan ikompli jsaħħah il-fehma tal-Qorti li meta l-azzjoni tkun ippernjata fuq l-eżistenza ta' difett latenti, l-azzjoni għandha dejjem titressaq taħt l-artikoli speċjali maħsuba għal dik il-fini u ċioe l-Artikoli 1424 et seq tal-Kodiċi Ċivili.

Fejn huwa possibbli l-azzjoni għandha tiġi salvata però huwa evidenti illi l-azzjoni attriċi hija msejsa fuq binarju li mhux mogħti mil-liġi lill-atturi qua kompraturi u konsegwentement il-Qorti qed tiddeciedi illi l-azzjoni tal-atturi kif impostata ma tistax tintlaqa' peress li ġiet imsejsa fuq artikoli tal-liġi mhux applikabbli għall-fattispecie tal-każ odjern.

Una volta l-Qorti qed tilqa' l-ewwel u t-tieni eċċezzjoni tal-konvenuti; mhux meħtieġ li tqis ukoll it-tielet, ir-raba' u l-hames eċċezzjoni tal-konvenuti Grech,

¹¹ Enfasi tal-Qorti.

billi l-azzjoni sejra tiġi fi tmiemha għaladarba sejr in jintlaqgħu l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet tal-istess konvenuti.

Decide

Għal dawn il-motivi l-Qorti qed,

1. Tilqa' l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet tal-konvenuti u konsegwentement,
2. Tiċċhad it-talbiet attriċi.

Spejjeż a karigu tal-atturi.

Moqrija.

Onor. Robert G. Mangion
Imhalled
28 ta' Ottubru 2021

Lydia Ellul
Deputat Registratur